

12 (2009) 4 (september)

UITGEVEN ALS FLIEREFLUITER

■ In de nazomer van 1990 werd ik benaderd door een jonge redacteur van Uitgeverij Thomas Rap. Jaap Scholten was zijn naam en hij had kort daarvoor zijn literair debuut als auteur bij zijn werkgever gemaakt. Tijdens een ontmoeting in café Eylders te Amsterdam, stelde hij me voor de redactie te gaan voeren over een veertigdelige (!) boekenserie over het surrealisme in de literatuur en de beeldende kunst. Vleiend en vriendelijk, maar vooral volstrekt onverantwoord. Uit het zojuist verschenen boek over Thomas Rap (1933-1999) valt af te leiden dat Scholten op het moment van onze ontmoeting in Eylders welgeteld twee maanden in dienst was. En dat zijn dienstverband was begonnen met een sprong in het duister: 'Thomas gaf hem de sleutel van het kantoor en vertrok voor een maand naar Frankrijk.'

Journalist en vertaler Dirk Jan Arensman schreef een biografisch boek over de op 65-jarige leeftijd aan kanker overleden Rap, op basis van elf interviews en de knipselmap. Paul van Vliet, Koos Postema, Mensje van Keulen, Jan Mulder, Jaap Scholten en anderen vertellen hoe ze Rap hebben ontmoet en wat voor man hij was. Het is vooral een vriendenboek geworden over de te jong gestorven Rap, die in weeshuizen is opgegroeid en er een eer in legde altijd goedgehumeurd te zijn of in elk geval te doen alsof. Onvermijdelijk gaan deze gesprekken al vrij snel over Thomas Rap als uitgever. Halverwege de jaren zestig begon Rap samen met Jaco Groot een uitgeverij, onder de naam Thomas Rap. Hun eerste uitgave betrof *Tulips*, een cultboekje van Wim T. Schippers en Wim van der Linden. Maar zijn echte reputatie als uitgever vestigde Rap met een herdruk van *Mandarijnen op Zwavelzuur* van W.F. Hermans en een prachtige uitgave van de etsen van Frans Pannekoek met teksten van Gerard Reve. Rap was

een vrolijke flierefluitier die er niet voor terugdeinsde het telefoonboek uit 1891 te herdrukken, maar ook boeken van Kees van Kooten en Wim de Bie, Heere Heeresma, Wim Noordhoek en Mensje van Keulen uitgaf. Niet dat het een vetpot was, maar de zaken gingen goed. Toch nam compagnon Jaco Groot in 1971 het besluit om voor zichzelf te beginnen. Uitgeverij De Harmonie was het resultaat, tegenwoordig vooral drijvend op het grote succes van de Harry Potter-vertalingen.

Rap ging door met wisselend succes. In 1982 kwam het nieuws naar buiten dat hij zijn zaak verkocht had aan Bert Bakker, toen onderdeel van het grote Kluwer-concern. Twee jaar later werd de uitgeverij doorverkocht aan Elsevier. Rap was ongelukkig, maar indachtig zijn reputatie liet hij dat niet merken. Na een paar jaar aanmodderen bij Elsevier leende hij geld van een paar goede vrienden en begon weer voor zichzelf. Een van die financiers was Youp van 't Hek, de sterauteur die vaak met meerdere titels in de top-tien stond en staat. Vanaf die tijd, ook nadat uitgeverij Rap een imprint van De Bezige Bij werd, is Youp van 't Hek de kurk waarop de uitgeverij drijft. Toen Van 't Hek een keer aan Rap vroeg hoe de zaken ervoor stonden, antwoordde hij: 'Erg goed. Al die mensen van wie ik destijds geld heb moeten lenen, heb ik zelfs al terugbetaald.' Van 't Hek dacht, maar zei niet: 'Volgens mij heeft hij mij helemaal niet terugbetaald.' Rap bleek hem aandeelhouder te hebben gemaakt. Een tijdje later kreeg Van 't Hek zijn tantième, dat zeven of acht keer het ooit geleende bedrag van twintigduizend gulden bedroeg. Van 't Hek geeft nog steeds uit bij Rap, ook nadat de oprichter in 1999 overleed. Of hij nog steeds aandeelhouder is, verklaart Arensman niet. De boeken van Jaap Scholten worden tegenwoordig door uitgeverij Contact op de markt gebracht.

Dirk-Jan Arensman

*Thomas Rap**Een vrijbutter in boeken*

Uitgeverij Thomas Rap, 263 blz.

ISBN 9789060058169, €14,90

